

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dictamen Illustrissimi ac Reverendissimi P. Mag. Fr.
Gabrielis Adarzo de Santander, Episcopi Viglevanensis,
Ad Interrogata respondens Circa Exclusivam, quandoque
à Principibus interpositam, ne ...**

Adarzo, Gabriel

Francofurti, 1660

I. Damnum illatum Paci publicae, nullâ facta compensatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10517

quia, ut inquit benè Sotus citatus, *in moralibus parum prohibitis reputatur*: Tum etiam, *quia in actibus humanis* (verba sunt D. Thomæ 2. 2. quæst. 70. artic. 2. in corpore) *super quibus constituuntur iudicia, non potest haberi certitudo demonstrativa, eò quòd sint circa contingentia & variabilia: & ideo sufficit probabilis certitudo, quæ ut in pluribus veritatem attingat, & sic in paucioribus à veritate deficiat.* Ponderentur hæc verba pro infra dicendis.

MOTIVUM PRIMUM.

Damnum Paci publicæ antea illatum, nullâ pro eo factâ compensatione.

IN primis poterit Princeps prudenter esse suspectus 16
 Ideo illo, à quo pax publica passa est damnum, absq[ue] exhibitione alicujus compensationis.

Probatur ratione: nam ex præteritis fit prudens iudicium de futuris, quia, ut optimè Aureolus *Quodlibeto* 14. art. 4. (sequutus D. Thomam 2. 2. quæst. 29. per totam) iudicium prudentiale habet tres actus sibi adminiculares, nempe *re. ordinationem de præteritis, advertentiam presentium & coniecturam de futuris*: & hoc est conformiter ad Aristotelem, qui 6. *Ethicorum* cap. 8. dixit, quòd prudentia innititur experimento præteritorum, *quia ex præteritis, ait, ut plurimum licet statuere*

B 3 . . . . . quid

quid in posterum. Et ex hoc principio *lib. 1. Metaphys. capite 1.* concessit similitudinariam prudentiam animalibus, quibus inest memoria præteritorum. Et Plato *lib. 2. de Legib.* censuit multum esse deferendam Prudentiæ Senum; eò scilicet, quòd plurima sint experti: & comparantes præsentia præteritis, si non necessario, verisimiliter conjectantur, quò res quæq; evasura sit. Ergo ex damno præterito prudenter Princeps timebit futurum.

17 Secundo suadetur veritas hujus Motivi; nam Spiritus Sanctus in *lib. Sapient. cap. 8.* sic nos mortales docet, *si quis desiderat multam sapientiam habere futurorum, sciat ille præterita: & per præterita faciet de futuris æstimationem, & veritas sermonum cognoscet; & perspiciet monstra, antequam fiant, & eventus temporum & seculorum, &c.* Quid clarius? Prudenter igitur timere poterit Princeps ex damno antea suis Provincijs illato futurum imminens, & illud aliò divertere quoquo modo licitè poterit. Reddit præterea Spiritus Sanctus causam & rationem prædictæ monitionis suæ, dicens in *lib. Ecclesiastes cap. 1.* eam esse, quia, scilicet futura ferè semper eveniunt ut præterita: Unde interrogando, *quid est, quod erit?* respondet, *ipsum quod fuit*, quasi evacuando omnem difficultatem pro formando prudente judicio præcautionis in posterum. Ergo prudentissimè Princeps
erit

erit suspectus, & timere poterit de illo Eminentissimo Cardinale, qui in minoribus constitutus pacem publicam fuit profligatus, & suis Provincijs infensus: quòd si Petri solium ascenderit, id ipsum prosequetur, & continuabit, abutendo temporali potestate, quia *siururum est illud, quod fuit: & quia semel malus semper &c.*

Nec valet dicere; Elapsi jam sunt plures dies, ex 18 quo abstinet ab infidijs. Non, inquam, valet: Tum quia potuit suspensio nocendi provenire ex impotentia: & si Thronum ascenderit, cum eo ipso fiat potentior, magis tunc infidiabitur; nam

Non comedit, devorat canis ille famelicus escam.

Vel si non laboravit impotentiam, forsan laboravit astutiam, & cooperuit similitates pallio moderationis, ne ei essent obstaculum ad exaltationem, quod est frequens: unde illud,

Fallacia alia aliam trudit.

Quòd si hæc dubia extiterint, extra dubium tamen est Spiritum Sanctum intimasse cordatis in sui præcautionem, *ante languorem adhibe medicinam. Ecclesiast c. 18.* nulla autem dari potest in præsentiarum securior medicina præservativa, (de Præservativa namque loquitur Spiritus Sanctus) quàm conari per Exclufivam
tem-

tempore oportuno adhibitam (nempe *ante languorem*, quando agitur de electione) ne languor publicæ pacis eveniat.

19 Dixi numero 16. in propositione Motivi, à quo pax publica passa est *damnum absque compensatione*, quia secundum D. Thomam 2.2. *quæst.* 40. *art.* 1. *in corpore*, defectus compensationis pro damno illato Reipublicæ, est causa sufficiens, ut possit, immò ut debeat Princeps bello plectere damnificatorem: Ergo potiori jure dicemus esse causam sufficientissimam, ut Princeps sit de damnificatore suspectus, tanquam de inimico sui Regni, dum damni illati non dedit compensationem.

20 Ratio autem hujus resolutionis est: quia qui *damnum intulit*, dum illud non compeniat, ipsa non compensatione damnificat, & in damnificatione, invito Domino, perseverat: unde secundum omnes Doctores licitum est cuilibet adversus talem *Damnificatorem*, non compensantem, aut compensare nolentem, bellum agere recuperativum seu reparativum.

MOTI